

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์พื้นที่บริการของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา:
กรณีศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน

นางสายสวาท พงษ์โสภา

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาภูมิศาสตร์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัมภางค์ ไปราณานนท์ ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส สุวรรณ กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิตยา ประพุทธินิติสาร กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะการกระจายของตำแหน่งที่พักอาศัย
ลักษณะทางประชากร สภาพสังคมเศรษฐกิจ ลักษณะการเดินทางและพฤติกรรมเลือกโรงเรียน
ของนักเรียน และเพื่อเปรียบเทียบรูปแบบของพื้นที่บริการของ โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลกับ
ของเอกชน

ประชากรตัวอย่างของการศึกษานี้ คือ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมของรัฐบาลและของ
เอกชนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2528 จำนวน 500 คน ซึ่งได้มาจาก
การสุ่มตัวอย่างแบบกระจายอย่างมีระบบ และทำการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้
จากแบบสอบถาม นำมาจัดกลุ่ม และแปลงข้อมูลเป็นรหัสตัวเลข สร้างแผนที่การกระจายของ
นักเรียนและวิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์ความใกล้เคียง และวิธีวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษาวิจัย ในด้านลักษณะทางประชากรและสังคมเศรษฐกิจ นักเรียนส่วนใหญ่มิ
สถานที่เกิดและที่อยู่ปัจจุบันอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่และส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา
ของตน มีสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ย 5 คน และมีสมาชิกที่กำลังศึกษาอยู่ 1-3 คน ส่วนใหญ่
มีบิดาและมารดาประกอบอาชีพรับราชการ ค้าขาย และรับจ้าง โดยมีรายได้รวมของครอบครัว
ต่อปีอยู่ระหว่าง 40,000-80,000 บาท ในด้านลักษณะการเดินทางของนักเรียนพบว่า นักเรียน
เดินทางด้วยรถยนต์รับจ้างที่เข้าเหมารวมกับคนอื่น ๆ มากที่สุด โดยส่วนใหญ่มีระยะทางระหว่าง
ที่พักอาศัยกับโรงเรียนไม่เกิน 5 กิโลเมตร และใช้เวลาเดินทางไม่เกิน 30 นาที อุปสรรคและ

ปัญหาในการเดินทางที่พบมากคือการจราจรที่คับคั่งและติดขัด ฝุ่นและควันเสีย และการที่ต้องรอรถเป็นเวลานาน สำหรับด้านพฤติกรรมในการเลือกโรงเรียนพบว่า นักเรียน และบิดามารดา มีบทบาทในการตัดสินใจเกือบเท่า ๆ กัน เหตุผลสำคัญของกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนรัฐบาลในการเลือกโรงเรียนที่เรียนอยู่ในปัจจุบันคือความมีชื่อเสียงของโรงเรียน และการเก็บค่าเล่าเรียนถูก สำหรับเหตุผลของกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนเอกชนนั้น ได้แก่ ความมีชื่อเสียงของโรงเรียนและประวัติความสามารถของนักเรียนในการสอบเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยของรัฐภายหลังจากจบการศึกษา สำหรับทัศนคติของนักเรียนในการเลือกโรงเรียนนั้น ส่วนใหญ่มีความต้องการเรียนในโรงเรียนรัฐบาล เนื่องจากค่าบำรุงการศึกษาไม่แพง ส่วนนักเรียนที่ต้องการเรียนในโรงเรียนเอกชนนั้น เน้นถึงควมมีคุณภาพในด้านการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณพบว่า ลักษณะการกระจายของตำแหน่งที่พักอาศัยของนักเรียนส่วนใหญ่จะเบาบางลงเมื่อมีระยะทางห่างจากโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบของพื้นที่บริการของโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้นพบว่า รูปแบบการกระจายของที่พักอาศัยของนักเรียน ทิศทาง ขอบเขต และขนาดของพื้นที่บริการของโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน ไม่มีความแตกต่างกัน ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันในระหว่างโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน ได้แก่ ลักษณะทางประชากร และสภาพสังคมเศรษฐกิจ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนเอกชนมีนักเรียนในพื้นที่บริการที่มีบิดามารดาจบการศึกษาในระดับที่สูงกว่า มีอาชีพที่มั่นคงกว่า รวมทั้งมีรายได้รวมของครอบครัวต่อปีมากกว่ากลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนรัฐบาล และโดยเฉพาะคำนิยมในด้านคุณภาพของโรงเรียน เป็นเหตุผลสำคัญในการเลือกโรงเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชนมากกว่านักเรียนโรงเรียนรัฐบาล

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา คือการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนต่าง ๆ ให้เท่าเทียมกันอย่างต่อเนื่องรวมทั้งการกำหนดที่ตั้ง และการขยายตัวของสถานศึกษาให้ควบคู่ไปกับแผนพัฒนาเมือง หากจะมีการวิจัยต่อไปควรเน้นศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อการกระจายของนักเรียน เช่น เวลา และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หรืออาจใช้แนวความคิดเกี่ยวกับแบบจำลองแรงดึงดูดหรือทฤษฎีแหล่งกลาง เพื่อศึกษาลำดับศักยภาพของโรงเรียนในระดับต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจในรูปแบบของพื้นที่บริการอันจะเป็นประโยชน์สำหรับการวางแผนการจัดบริการด้านการศึกษาในอนาคตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

Thesis title An Analysis of Secondary School Service Area:
The Case Study of Chiang Mai Municipality

Author Mrs.Saisawat Pongsopa

M.S. Geography

Examining Committee: Assist.Prof.Usadanka Porananond Chairman
 Assoc.Prof.Dr.Manat Suwan Member
 Assist.Prof.Nitaya Prabudhanitisarn Member

Abstract

The aim of this study is an analysis of secondary school pupils,
- in distribution of their residences,
- population characteristics mainly socio-economic,
- journey to and from school,
- reasons to select the school.

And to compare between public and private secondary school service areas.

The samples for this study were drawn from 500 pupils equally divided between public and private schools located in the Chiang Mai Municipality Area for 1985 Academic Year. A systematic random sampling technique was used in choosing the samples and a questionnaire was employed in collecting the data. Analysis of the data was done by using the Nearest-Neighbour Analysis and Spearman's Rank Correlation Coefficient.

The results of the study show that the majority of the pupils were born and lived in the Chiang Mai Municipality. Most of the pupils lived with their parents. The family size was found to be around 5

people, of which 1-3 were in school. The majority of the parents were civil servants, merchants or workers. The gross family income per annum for most of the families were between 40,000-80,000 baht. For transportation to school, most pupils chose to take mini-buses on a cost sharing basis. The distance between most of the pupils' residences and the school was up to 5 kilometers. The travel time to school for the majority of the pupils was less than 30 minutes. The important problems, which have been stated by the pupils, was the time wasted due to the traffic jam, waiting for transport and traffic pollution. It was found that both pupils and parents played an important role in the school selection process. Those who chose public schools did so because of two main reasons: the reputation of the school and the low tuition fees. Those who chose private schools did so because of the schools' reputation and a higher success rate for the State Run University entrance examination. From the pupils' point of view the majority said they would prefer public school because of the low tuition fees. However, those who stated they would prefer private schooling gave the quality of education as their main reason.

The results of the statistical analysis show, with only one exception, that there is a reverse correlation between the number of pupils in each area and its distance from school and this is shown to be true for both public and private schools. The comparative study shows that direction, boundary, and size of the secondary school service areas, as well as the pattern of distribution of residences within it, were the same for both public and private schools. The variables used in order to show the differences between public and private schools were population and socio-economic characteristics.

Differences were found in the socio-economic background of the pupils' parents. The parents whose children attend private schools tending to be of a higher socio-economic group than those of pupils attending the public schools. The main reason given by pupils for selecting private schools was the quality of education provided. This reason was given more frequently by private school pupils than by those attending public schools.

The results of the study lead to the suggestion that every school should be continuously developed to be of an equal and high standard. Furthermore, the location of new schools and expansion of existing schools should be taken into consideration in city planning for the most efficient land use. Further research might focus the expenses and the travel time spent for going to and coming from school, using relevant factors from the distribution of pupils among school. It might be useful for the further studies to apply the Gravity model and Central place theory leading to more understanding of the hierarchy of school and of their service areas. Resulting in more efficient planning of educational services in the future.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือ จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัษฎางค์
ไปราณานนท์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. มนัส สุวรรณ และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิตยา ประพุทธินติสาร ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ และ
ให้กำลังใจเป็นอย่างดี ตลอดจนได้ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ
เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ดร. พงษ์อินทร์ รักอริยะธรรม ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา
เพิ่มเติมทางด้านเทคนิควิธีที่ใช้ในการวิจัย และคณาจารย์ภาควิชาภูมิศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้กรุณา
ช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณเสาวนีย์ การะบุญ คุณลาวัลย์ กาญจนภคติ และคุณธิดา หิรัวิริยะกุล
แห่งสำนักบริการคอมพิวเตอร์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกอยู่เสมอในการ
วิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายธุรการ และ
ฝ่ายวิชาการ และอาจารย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตลอดจนนักเรียนของ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้
ให้ความสะดวกและความร่วมมืออย่างดียิ่ง ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรณพ พงษ์วาท ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำ
แนะนำและให้ข้อคิดเห็นทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สมชาย นนเจริญกุล ผู้ตรวจราชการประจำกรมสามัญศึกษา
และผู้อำนวยการ โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้เขียน ที่ได้ให้การสนับสนุน
ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย ที่ได้ช่วยแบ่งเบา
ภาระรับผิดชอบของผู้เขียน ตลอดจนเป็นกำลังใจในการทำงาน และโดยเฉพาะ อาจารย์นิสันต์
दान ไพบูลย์ ที่ได้มีส่วนช่วยงานด้านแผนที่และตรวจทานงานวิจัยนี้

ขอขอบคุณ คุณโยธิน คำพญา คุณแมนัส มณีประเสริฐ และเพื่อน ๆ ชาวภูมิศาสตร์ที่
ได้ช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจ ให้การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลงได้

๒

ขอกราบขอบพระคุณมารดาของผู้เขียนซึ่งเป็นผู้ให้กำลังใจ กำลังกาย และกำลังทรัพย์
แก่ผู้เขียนมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ นันทรีนรินทร์ พงษ์โสภา และลูก ๆ ตลอดจนเพื่อน ๆ ที่ได้ช่วยเหลือและ
ให้กำลังใจในการทำงานตลอดมา

ขอขอบคุณ คุณพันธ์ วรปรีชา และคุณสุทธิลักษณ์ สุริยะชัยพร ผู้พิมพ์งานวิจัยครั้งนี้
จนสำเร็จจลุล่วงไปด้วยดี

นอกจากนี้ยังมีผู้เกี่ยวข้องและให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อีกหลายท่าน
ที่ผู้เขียนมิได้ระบุนาม จึงใคร่ขอถือโอกาสแสดงความขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

สายสวาท พงษ์โสภา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved